

Titel: En lille Forklaring

Citation: "En lille Forklaring", i *Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. K14*, udg. af Niels Jørgen Cappelørn; Joakim Garff; Johnny Kondrup; Tonny Aagaard Olesen; Steen Tullberg, Søren Kierkegaard Forskningscenteret 2010 . Onlineudgave fra Søren Kierkegaards Skrifter: <https://tekster.kb.dk/text/sks-elf-kom-root.pdf> (tilgået 25. april 2024)

Anvendt udgave: Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. K14

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. [Læs CC0-erklæringen](#)

◀ **Rygte ... gjøre mig til Forfatter af en tidligere udkommen Prædiken** : Der sigtes til den prædiken, som afslutter anden del af *Enten - Eller. Et Livs-Fragment*, udg. under pseudonymet Victor Eremita, der udkom 20. feb. 1843, i *SKS* 3, 320-332. Prædikenen med titlen »Det Opbyggelige, der ligger i den Tanke, at mod Gud have vi altid Uret« over Luk 19,41-48 tilskrives af Assessor Wilhelm »en ældre Ven, der er Præst i Jylland«, *SKS* 3, 317,20. Selv om værket udkom pseudonymt, gik der allerede tidligt rygter om, at det stammede fra SKs hånd. I et brev fra Henriette Wulff (1804-58) til H.C. Andersen, dateret 20. feb. 1843, hedder det fx: »Her er i disse Dage kommet en Bog ud, som kaldes: Enten-Eller! - Den skal være gandske mærkelig, første Deel fuld af Don-Jouanisme, sceptisme, etc., anden Deel formildende og forsonen[de], endende med en Prædiken, der skal være gandske fortræffelig. Den hele Bog gjør megen Opsigt, endnu har Ingen omtalt den offentlig, men det kommer nok. Det skal egentlig være af en Kirkegaard, der har givet sig et pseudonymt Navn; kjender De ham?« SKs ældre bror Peter Christian Kierkegaard (1805-88) skrev i sin dagbog for feb. 1843: »Idag hører jeg i Sorø, at Sørenskrift 'Enten Eller' skal være udkommet, men under Pseudonymet Victor Eremita.« Begge passager findes genoptrykt i Bruce Kirmmse *Søren Kierkegaard truffet*, Kbh. 1996, s. 89f. hhv. s. 205. I en anonym omtale af *Enten - Eller* i *Dagen*, nr. 52, 22. feb. 1843, hedder det: »Hele Skriftet bærer en afpræget indre Lighed i Aand og Tankegang og en udvortes Overensstemmelse i Lethed [og i] Herredømme over Sproget med et bekjendt academisk Arbeide [dvs. SKs magisterafhandling *Om Begrebet Ironi* (1841)] og enkelte Bladartikler fra et af vore sande filosofiske Geniers Haand, at det ikke har undret os at høre Værket tilskrives denne« (avisen er uden spalte- og sidetal); anmeldelsen står på forsiden, det her citerede i tredje spalte.

I trykt udgave: Bind 14 side 61 linje 3

◀ **Vinteren 41-42 deltog jeg ... i Pastoral-Seminarieret** : SK tog teologisk embedseksamen 3. juli 1840, hvorefter han 17. nov. 1840 - ikke som her angivet 1841-42 - indtrådte i Det kongelige Pastorseminarium i København. For at søge præsteembede måtte de teologiske kandidater deltage i seminarets undervisning og øvelser i mindst ét semester og afslutte studierne med en eksamen i homiletik (prædikenlære) med demisprædiken samt i kateketik (katekismusundervisning). SK gik på Pastorseminariet i to semestre, men bestod først sin homiletiske eksamen med afholdelse af sin demisprædiken i Trinitatis Kirke 24. feb. 1844. Et uddrag af Pastorseminariets protokol for vintersemestret 1840-41 og sommersemestret 1841 samt attesten for SKs deltagelse i de homiletiske og kateketiske øvelser i vintersemestret 1840-41 findes udgivet i *B&A* bd. 1, s. 13-16 hhv. s. 18.

I trykt udgave: Bind 14 side 61 linje 6

◀ **i Januar, en Prædiken ... Philip. 1, 19-25** : I »Protokol for de homiletiske og katechetiske Øvelser i Pastoral-Seminarieret« omtales SKs prøveprædiken i Holmens Kirke (se *kort 2, C3*) 12. jan. 1841 som »Hr. S: Kierkegaards første Pr[ædiken]«, *B&A* bd. 1, s. 14. SKs prøveprædiken tager afsæt i Fil 1,19-25; den er udgivet i *Pap. III C 1*, s. 237-249; bedømmelsen af den ved R.T. Fenger (1816-89) og I.H. Linnemann (1818-92) findes trykt i *B&A* bd. 1, s. 14f. If. tekstredigeringen til *Enten - Eller* i *SKS* K2-3, 51, har prædikenen i anden del af *Enten - Eller* (61,3) forlæg i et udkast til en prædiken, »Om det Opbyggelige, der ligger i den Tanke at vi mod Gud altid have Uret«, som også stammer fra SKs tid på Pastorseminariet; se journaloptegnelsen HH:10, i *SKS* 18, 130f. - **høiærværdige**: titulatur for den rangforordnede gejstlighed. Jf. *Kongelig Dansk Hof- og Stats-Calender for Aaret 1840*, udg. af A.F. Smidt, Kbh. u.å., sp. 603f. - **Foresatte**: Forstanderen for Pastorseminariet Balthasar Münter (1794-1867), siden 1828 hofprædikant, fra 1835 første residerende kapellan ved Holmens Kirke i København og fra 1837 tillige lærer ved Pastorseminariet.

I trykt udgave: Bind 14 side 61 linje 9

◀ **den Prædiken, der slutter et nylig udkommet Værk** : 61,3.

I trykt udgave: Bind 14 side 61 linje 18

◀ **Leucippus** : Leukippos fra Milet (o. 480-470 f.Kr.), gr. tænker, der betragtes som grundlægger af den antikke atomisme.

I trykt udgave: Bind 14 side 61 linje 24

◀ **en Comedie og en Tragedie ... den Orden, hvori disse forekomme, er forskjellig** : fri oversættelse fra Tennemanns omtale af Leukippos' atomisme i W.G. Tennemann *Geschichte der Philosophie* bd. 1-11, Leipzig 1798-1819, ktl. 815-826; bd. 1, s. 264: »Ein Trauerspiel und Lustspiel besteht aus denselben Buchstaben aber die Ordnung und Verbindung ist anders.« I den udaterede journaloptegnelse JJ:72, fra før 10. april 1843, i *SKS* 18, 162, anfører SK Tennemann som sin kilde. Sentensen er overleveret i Aristoteles *De generatione et corruptione*, I, 2 (315b 6-15), der også er kilden til Tennemanns fremstilling, hvor Leukippos og Demokritos behandles under ét.

I trykt udgave: Bind 14 side 61 linje 24

◀ **Naar saa er** : når det forholder sig sådan.

I trykt udgave: Bind 14 side 61 linje 33

◀ **vistnok** : rigtignok, sandt nok.

I trykt udgave: Bind 14 side 61 linje 34

◀ **paa 54 tættrykte Ark** : spiller formentlig på J.L. Heibergs (1791-1860) anmeldelse af *Enten – Eller* (61,3) i »Litterær Vintersæd« i *Intelligensblade*, udg. af J.L. Heiberg, bd. 1-4, Kbh. 1842-44; bd. 2, nr. 24, 1. marts 1843, ktl. U 56, s. 285-292; s. 288-292. Det hedder her: »Fremdeles er i disse Dage, ligesom et Lyn ved klar Himmel, et Monstrum af en Bog slaaet pludseligt ned i vor Læseverden; jeg mener den af to store og tykke Bind eller af 54 store og tættrykte Ark bestaaende 'Enten – Eller' af 'Victor Eremita'«, s. 288.

I trykt udgave: Bind 14 side 61 linje 40

◀ **en Prædiken (paa 14 Pag.)**: »Det Opbyggelige, der ligger i den Tanke, at mod Gud have vi altid Uret« (61,3) fylder i originaludgaven foruden deltitelbladet 14 sider, iSKS 3, 321-332.

I trykt udgave: Bind 14 side 61 linje 41

◀ **Cand. Kierkegaard** : SK tog teologisk embedseksamen 3. juli 1840 og blev således teologisk kandidat.

I trykt udgave: Bind 14 side 61 linje 41

◀ **at jeg har udgivet to Taler** : *To opbyggelige Taler* af S. Kierkegaard, Kbh. 1843, var færdig fra Bianco Lunos Bogtrykkeri 6. maj og blev averteret som udkommet i *Adresseavisen*, nr. 113, 16. maj, dvs. samme dag som »En lille Forklaring« udkom.

I trykt udgave: Bind 14 side 61 linje 47

◀ **upaaseet** : ubeset.

I trykt udgave: Bind 14 side 61 linje 49

◀ **tenax propositi** : lat., 'sit forehavende fastholdende'; spiller på den rom. digter Horats' (65-8 f.Kr.) oder, 3. bog (*Carminum liber III*), nr. 3,1-3, hvor det hedder: »lustum, ac tenacem propositi virum / Non civium ardor prava iubentium, / Non vultus instantis tyranni«, jf. *Q. Horatii Flacci opera*, ny stereotyp udg., Leipzig 1828, ktl. 1248 , s. 67. I *Q. Horatius Flaccus' samtlige Værker*, overs. af J. Baden, bd. 1-2, Kbh. 1792-93; bd. 1, s. 221, gengives versene således: »Den retskafne og standhaftige Mands grundfaste Sind rokkes ikke, hvad enten hidsige Patrioter byde skadelige Ting, eller Tyrannen truer med barske Aasyn«.

I trykt udgave: Bind 14 side 61 linje 54

◀ **altid siger det Samme (...)** **paa socratisk Vis** : hentyder til en replik, som tilskrives Sokrates. I Platons dialog *Gorgias*, 490e, svarer Sokrates på Kallikles' indvending om, at han altid siger det samme: »Ja, Kallikles, det gør jeg. Og mere end det, jeg siger det samme om de samme Ting« (*Platons Skrifter*, udg. af Carsten Høeg og Hans Ræder, bd. 1-10, Kbh. 1992 [1932-41]; bd. 2, s. 172). I Xenofons *Memorabilia* 4, 4,6, siger sofisten Hippias spottende: »'Snakker Du endnu, min gode Sokrates! om de selvsamme Ting, som jeg allerede for lang Tid siden hørte af Dig?' – Ja svarede Sokrates, og det som endnu værre er, min kiere Hippias! jeg taler endog altid paa samme Maade om de samme Ting; men maaskee Du, for at vise dine mange Indsigter, aldrig foredrager de samme Ting paa den samme Maade?« *Xenofons Sokratiske Merkværdigheder*, overs. af J. Bloch, Kbh. 1792, s. 341.

I trykt udgave: Bind 14 side 61 linje 55